

Arisztokraták albérletben

Sok mai, megtollasodott milliomos szeretne nemesi címet a kacsalábon forgó palotájába

CSONTOS TIBOR

Budapest – Hogyan él a huszonegyedik században huszonegy egykori magyarországi arisztokrata? Többségük hazajött, de egyikük sem lakik fényűző palotában, Nyáry János gróf például egy nyolcadik kerületi gangos ház lakásában él, Károlyi László gróf albérló egykori főtí kastélyában.

– Svájcban élő fiaimnak mindig mondom, hogy ott bíccelhetnek a villamoson, de Magyarországon nem – meséli gróf Batthyány Bálint. – A történelmi családok leszármazottainak nem az őseik által szerzett kiváltságokkal kell kitűnniük a mai Magyarországon, a nemességünknek abban kell megmutatkoznia, hogy ellenállunk a lépten-nyomon tapasztalható nem lopunk, nem csalunk, nem vagyunk korrumpálhatók skatulyának.

Batthyány Bálint egyébként nem szereti, ha „gróf-urazsák”, mert idejétmúltnak érzi ilyesfajta címek és rangok használatát. Az ő nagypapja a néhány éve boldoggá avatott Batthyány-Strattmann László, akit annak idején kirúgtak a kalocsai gimnáziumból, mert az egyik vásárnapi mise előtt tintát öntött a szenteltvíztartóba. S az ő famíliájának tagja a negyvennyolcas mártír miniszterelnök, valamint Batthyány Boldizsár, aki 1560-ban intim kapcsolatot ápolt

Stuart Máriával, a skótok utóbb lefejezett királynőjével, ráadásul Boldizsár még portrét is készíttetett magáról az antwerpeni festőóriással, idősebb Pieter Brueghellel. Gróf Batthyány Bálint gyermekkorában a Bakonyban élt, később Svájcba került, ma Budán lakik, magyar nyelvű könyveket, újságokat exportál – gyakori vevője a washingtoni kongresszusi könyvtár.

Bálint gróf élettörténete is szerepel *Adonyi-Sztancs János* *Arisztokraták* ma című könyvében, melyben arról olvashatunk, hogyan él huszonegy főnemes a huszonegyedik században. Nyáry János gróf például, aki 1987-ben disszidált az NSZK-ba, majd öt év után hazatért, úgy véli, nem azért jöttek vissza Magyarországra az arisztokraták, hogy sebeiket nyalogassák, inkább szeretnék az ország hasznára lenni. Bedeghi és Berencsi gróf Nyáry János – anyai ágon *Tótkés László* nagyváradi református püspök rokona – ötvenhatezer forint nyugdíjból él egy nyolcadik kerületi öreg bérház lakásában, ahol az ősek portréfestményei borítják a falat. A hatvanas-hetvenes években reklámgrafi-

Fotó: Diósi Imre

Grófok, hercegek, őrgófok a huszonegyedik századból, a mikrofonba beszélő például báró Szalay-Berzeviczy Attila, a tőzsdeelnök

csak jó bort igyekszik készíteni etyeki szőlőjének terméséből, maradék idejében a Magyar Történelmi Családok Egyesületének ügyeit intézi, a szervezetet felvették az Európai Nemese Szövetségébe.

– A rendszerváltozás óta sok megtollasodott milliomost utasítunk el – mondja a vele készített beszélgetésben. – Vélünk szeretnénk igazoltatni nemesi voltukat, ehhez do-

kumentumokat hamisítanak. Nyilván jól mutatna egy nemesi címer a kacsalábon forgó palotájukban, esetleg bárói cím a névjegyükön.

Felidézi azt a jelentkezőt is, aki báróként mutatkozott be, és megmutatta állítólagos családi dokumentumait, festményekről készült fényképeit. Az egyesület származástani szakembere, báró *Gudenus János* az egyik felismerte II. József császárt, ezzel le is leplezte a trükköt. Mire a kérelmező megjegyezte: Nem is

tudtam, hogy II. József a rokonom!

Adonyi-Sztancs János kötetének bemutatóján *Pallavicini Zita* őrgóf megemlíti, hogy lelkigyakorlaton járt a tihanyi apátságban, ahol négy napra elvették tőle a laptopot, a mobiltelefont. Ennek ellenére, mint mondja, mégis nagyon jól érezte magát; rájött, mennyire nem a külsőségek számítanak, és vannak pillanatok, amikor a tartás, az akarat erő teszi boldoggá az embert. Az őrgóf nagypapja az

ötvenes évek elején Páliskásra változtatta nevét, az ötvenhatos forradalom idején a rét-sági páncelezred törzsfőnökeként ő kísérte fel Mindszenty bíborost Budapestre. Pallavicini Zita bevallja, hogy sok fontos ember ajtaja megnyílik e családnév hallatán, sőt néhányan már abból is pénzt csináltak, hogy ismerik őt. Meséli, hogy palacsintával kínálhatta Simeon bolgár trónfosztott cárt, vadászhatott János Károly spanyol királlyal.

Nagykárolyi Károlyi László gróf 1944-ben menekült Ausztriába, később Dél-Amerikába emigrált a família. Argentínában családi panziót működtettek, Károlyi László Chilébe, majd Peruba ment, ahol kávéültetvényt létesített. A hetvenes évek elején Londonban kereskedelmi ügynökséget vezetett, onnan jött haza 1995-ben. A nyugdíját Angliából kapja, és az egykori negyven ezer hektáros nagybirtokos-örökös ma hajdani főtí kastélyában él albérloként osztrák-magyar állampolgárságú feleségével. – Mi fizetjük a rezsit, és bejárónő segít a háztartásban – mondja a hetvenhat éves, ma is rendszeresen lovagló Károlyi László. – Pedig 1964-ben, amikor először jöttem vissza, megfogadtam, akkor teszem be a lábam a főtí kastélyba, ha visszaadnák. Füzérradványban megvettük a parasztházat, amit apám adott az uradalmi nyugdíjasoknak, vadászházzá alakítottuk, és ha Zemplénben vagyunk, ott lakunk. Az itt lőtt trófeáim ugyanolyan kedvesek, mint a Kenyában, Tanzániában, Ugandában lőtt nagyvadakéi. Egykori zempléni birtokainkon, Füzérradványban, Kőkapun, Lászlótanynán az ottaniak máig „gróf-uraznak”, de nem zavar. A magyarságukra mindig is rátart Károlyiak leszármazottja, László gróf szerint az újjazdagok még nem értik, hogy semmi sem a miénk az életben. – Mindent, még a családot is kölcsönkaptuk – jegyzi meg. – Ehhez képest kellene nekik elgondolkodniuk önmagukról, a magyarságról, a világról.

Reggelente csokoládét kapott

Schweitzer József a gyermekkoráról, a rabbi-életről, s a zsidózásról

SZABÓ VIKTÓRIA

Budapest – Dr. Schweitzer József hatalmas tudású, élő szimbólum. A zsidó hagyományok letéteményese, a magyar kultúrában otthonosan mozgó, művelt ember, emellett a holokausz túlélője. A mai napig könyveket ír, publikál, vidékre látogat, ha felkéri, esket. A nagypapja hatására lett rabbi, édesapja főnökét méltóságos úrbácsinak szólította. Gyermekkoráról, munkásságáról és a zsidóságról mesélt.

– Milyen volt a gyermek-kora?

– Veszprémben, a játszótérre szben a templomudvar volt. Odamentünk játszani. Emlékszem, mindig imponált nekem a nagypapám. Bár nem értettem héberül akkoriban, mégis érdeklődve hallgattam, ahogy a templomban prédikált.

Édesapám szemben lakott velünk. Minden reggel, mielőtt irodába ment, átjött és hozott egy darab csokoládét nekem. Gondolom, reggeli utánra szánta, de én előbb megettem.

Nyáron minden délután a

játszóterén találkoztunk és együtt mentünk haza. Közjegyzőhelyettesként dolgozott.

A főnöke a liget környékén lakott, aki akkor méltóságos úr volt. Én egyszerűen méltóságos úrbácsinak szólítottam.

Apám délutánonként elvitt sétálni és gyakran bementünk az Elit kávéházba, ami Veszprém főterén állt. Ott mindig kaptam egy kis fagylatot. Egy idő után már megismerkedtem, én pedig kihasználtam és egyszer meghívtam oda a barátaimat, s mondtam a kasszás bácsinak, hogy kérünk szépen fagyit, mert apám úgyis ki fogja fizetni. Hát apa ki is fizette. Persze azért nem tetszett neki.

– Semmilyen atrocitás nem érte gyerekkorában azért, mert zsidó volt?

– Nem. A többi gyerek is zsidó volt, mivel ilyen iskolába jártam. Vallási kérdés nem merült fel soha. A Parlamentnek a Lánchíd felé eső részén, a téren nagyon jókat fociztunk. Az ottani kertésszel ért az első inzultus. Azt mondta, hogy odamehetünk, de zsidó gyerek nem jöhet labdázni. Erre én azt feleltem: márpedig én zsidó vagyok és

miért ne jöhetnék ide. Erre a férfi elhallgatott.

– Majd az ötvenes években tanítani kezdtem...

– Veszprémben oktattam először. Később, már rabbi voltam Pécsen, amikor Scheiber professzor meghívott ide tanítani, így heti egy-két napot Budapesten töltöttem. Először magyar zsidótörténetre osztott be, majd egyetemes zsidótörténetre. Aztán egy időben sokat betegeskedtem, így a helyére engem oszt-

Szolgálni az ősi talajon, az apák örökségén, új magot vetni a lelkekben

tott be Szentírás tudományokat oktatni. Ezenkívül tanítottam már prédikáció elméletet, azaz homiletikát is.

– Ha már említette a pécsi rabbiéveket. Hogyan lett Ön-ből rabbi?

– Nálam elsősorban a családi hatás játszott szerepet ebben. Engem az anyai nagyszüleim és az édesapám neveltek közösen. A nagypapám, Hofner Ármin Veszprémben volt rabbi, így én egy rabbiházban nevelkedtem, ahol a zsidó val-

lásos életben fontos szerepet játszó rituális törvényeket, étkezéseket, ünnepeket precízen megtartottuk. Engem teljesen megragadott az egész milió.

– Rabbivá avatásakor ezt mondta: „Szolgálni az ősi talajon, az apák örökségén, új magot vetni a lelkekben, új barázdát szántani a szívekben, új utat vágni és mutatni az ember számára – ez a szolgálatunk, ez a küldetésünk.” Mit gondol, így hatvan év távlatából, megvalósult mindez?

– Igyekeztem. Hogy megvalósult-e valójában, annak megválaszolására nem én vagyok hivatott. Ennek az időszaknak a zömét Pécsen töltöttem, mint pécsi rabbi. Azok, akik abban az időben óvodások voltak, ma már nagypapák és nagymamák. Tanítottam őket mint elemi iskolásokat, gimnazistákat, egykor, a nehéz időkben. Mert ugye, pécsi éveim egy része a diktatúrára esett, amikor semmi nem volt szimpatikus, ami kapcsolatban állt a vallással. Amióta elkerültem Pécsről, folyamatosan, rendületlenül tartom velük a kapcsolatot. Gyakran és rend-

szesen keresnek, beszélünk. Ebből én arra következtetek, hogy törekvéseim nem voltak egészen eredménytelenek.

– Milyen volt rabbivá avatásakor, hatvan évvel ezelőtt a zsidóság?

– 1944-ben a vidéki hitközségek majdnem száz százalékát deportálták. A debreceni, szolnoki, szegedi, azaz a keleti országrészben élő zsidók bizonyos hányadát Ausztriába vitték. Akik oda kerültek, azok javarészt megmenekültek. Sajnos, akiket Lengyelországba, Auschwitzba és egyéb táborokba szállítottak, azok zömében meghaltak. Pécsen közel négyezer zsidó vallású élt a deportáció előtt, azt követően ez a szám lecsökkent úgy hat-hétszázra. Sokan elköltöztek vagy elhaláloztak, így maradtak mintegy két-három-száz.

A budapesti zsidóság nem csökkent olyan mértékben, mint a vidéki zsidók száma. A fővárosban élő kétszáz ezer főnek nagyjából a fele túlélte, nem vitték el. A gazemberek úgy gondolták ugyanis, hogy innen viszik el legutoljára a zsidókat. Ha valaki megszökök például Székesfehérvárról Budapestre, majd elkapják ott. Mire azonban Pestre ke-

Fotó: Nagy Z. László

Dr. Schweitzer József művelt ember; a Jewish Theological Seminary és a Károli Gáspár Református Egyetem díszdoktora

rült volna sor, megváltozott a politikai helyzet, a Sztójay kormányt a Lakatos követte, és a deportáció abbamaradt. Sajnos, még az utolsó pillanatban elvitték az újpésteieket, úgy tízenhét ezer zsidót. Ezáltal a hatszáz ezres magyar zsidóság százezer körüli csökkenést szenvedett le a felszabadulás után.

Hatvan évvel ezelőtt még élt az a nem zsidó nemzedék, amely az 1944-es zsidó tragédia szemtanúja volt. Az a tra-

gédia minden emberi módon érző egyént megrendített. Azóta már majd mindenki elhunyt, aki átélte azt az időszakot. Már kevesebbet beszélnek róla. Szomorúan tapasztalom, hogy manapság néhány szélsőséges teória megint kezd erőre kapni, gyűlöletük kicseng. A „zsidózó” emberek önmaguk bizonyítványát állítják ki. És sajnos egyáltalán nem állítom, hogy ez a bizonyítvány jeles.